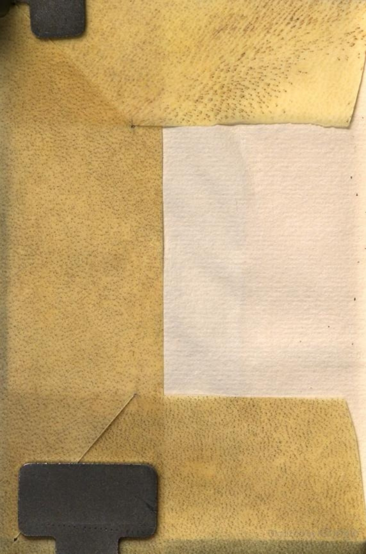
M. ANTONII MURETI I.C. ET CIUIS ROMANI ORATIO HABITA IN FUNERE PII 5...

Marc Antoine Muret



M. ANTONII MVRETI. I. C. ET CIVIS. ROMANI ORATIO

HABITA. IN. FVNERE PII. V. PONT. MAXIMI



ROMAE, apud haeredes Antonij Bladij Impressores Camerales.
M. D. LXXII.




HABITA. EST. IN. AEDE D. PETRI. IN. VATICANO V. ID. MAI M.D. LXXII.

Io. Francisci Ferrarii Mutinensis, ciuis Romani Ad M. Antonium Muretum.

Pontificẽ ereptum meritis dum laudibus ornas,
Pendentesq. tuo cernis ab ore Patres;
Eadẽ opera tibi Marce decus, tibi gloria crescit,
Et nomen toto spargitur orbe tuum.
Nec fuerat quisquam laudari dignior illo,
Nec laudare illum dignior alter erat.



ICTVRVS ex uetери consuetudine de Pij Quincti sanctissimi & in omni uirtutum genere summi Pontificis laudibus, in hoc orbis terrarum augustissimo nobilissimoque consessu, Patres amplissimi, maximopere commouerer ac conturbarer animo, tum ob uirium mearum imbecillitatem, tum ob breuitatem temporis mihi ad me cōparandum dati: si existimarem aut ullam in quoquam uim dicendi meritis ipsius parem posse reperiri, aut ullam longitudinem temporis suffecturam ei, qui tam copiosi ac multiplicis argumenti partes omnes pertractare ac persequi uellet. Sed cum & omnibus & uobis praecipue, qui propius illum cognouistis, notum exploratumq. sit, ijs illum supra ceteros mortales uirtutibus floruisse, quarum praestantiam, non dicam exaequare dicendo, sed assequi cogitando difficile atq. arduum sit: ipsa me animosiorem atque

alacriorem facit suscepti muneris dif ficultas, cogitantem, quod mihi necessario eueniet, ut & multa memoratu dignissima praetermittam, & ea ipsa quae attingam, ieiunius multo atque exilius, quam pro ipsorum dignitate, percurram, idem cuilibet quamlibet exercitato, & omnibus rebus ad dicendum instructo homini euenturum fuisse. Ac quoniam auguratur animus, eum iam in aeternas illas beatorum sedes euectum, & cum Deo coniunctum, quae hoc tempore a nobis dicuntur, quaeq. fiunt, audire atque intueri: eundem in hoc munere obeundo modum tenebo, quem tenerem, si ipse mortali adhuc corpore indutus, praesens adesset: ut & eo genere orationis utar, quo ipsum praecipue oblectari solitum nouimus, non pigmentis ac fucis oblito, sed seuero ac solido: & ea sola in ipso commendem, quae ipse in rebus humanis sola commendanda ducebat. Qui ethnicorum more uixerunt, ethnicorum

more

more laudētur: ego tam ſancto tamq. Chriſtiano principi nullam laudem conuenire arbitror, niſi uere ac proprie Chriſtianam. Itaque in quibus exaggerandis & amplificandis ueteres plurimi erant, & a quibus fere huius generis orationum principia ducebant, patriae claritatem, quā etiam quidam ex illis primam partem felicitatis eſſe dixerunt, nobilitatem generis, opes ac copias, ea nos, etiam ſi uere ac copioſe id facere poſſemus, in talis tamen uiri laudibus numeranda non duceremus. Quanti haec ſint, declarauit ipſe Chriſtus, qui, totius orbis dominus, obſcurum & ante id tempus ignobilem pagum, in quo naſceretur elegit: deus & dei filius, faber & fabri filius haberi uoluit: rex omnium, in paupere tugurio natus, non habuit ubi reclinaret caput. Immo uero ij demum glorioſi mihi praeter ceteros atque illuſtres uidentur, etiam ſi haec humanarum rationum momentis expendere libeat, qui deo

Matt. 13. Marc. 16. Matt. 8. Luc.

 tantum

tantum freti, ea quae inter homines summa habentur, sine ullis eiusmodi praesidijs, sua sibi uirtute pepererunt. Pulchrum est enim ita abundare, ut nemini quidquam debeas: ita illustrare alios, ut nihil ipse splendoris ac claritatis ab aliis mutuatus esse dicaris. Sed his omissis, quae semper sapientissimus quisq. contempsit, iam quasi thesaurum quendam rerum pulcherrimarum ac pretiosissimarum aperiens, spectandumq. proponens, euoluam & explicabo uera illa & diuina bona, quae semper illum bonis amabilem, improbis formidabilem, utrisq. admirabilem reddiderunt. Qui statim ab ipso ineuntis aetatis principio, cum, & diuino lumine collustratus, & domestica, ut credibile est, institutione commonefactus, ijs qui in saeculo uiuerent, difficilem esse in caelum uiã iudicasset, impulsu spiritus sancti, fugit e patria inferiori ac terrestri, ut
Ge.12 Abraham: iterq; illud arripuit, quod ad illam superiorem ac caelestem tenden-

denti

denti tutius atque expeditius esse intelligebat. Fugit ut Loth; neq. post tergum respexit; cum sciret eos, qui, manu ad aratrum apposita respiciunt retro, aptos non esse ad regnum dei. Fugit ut Iacob. & in ea demum terra cõquieuit, in qua uidit scalas per quas itur in caelum. Dedit enim nomen in laudatissimam illam D. Dominici sodalitatem, in qua, ut primum institu ta est, tamquam in opimo ac fertili agro, eodemq. bene ac diligenter subacto & exculto, uiri & doctrinae magnitudine, & uitae sanctitate praestantes numquam alij alijs succrescere, alij ex alijs continenter propagari ac proseminari desierunt. In ea ita uixit, ut iuuenis senibus, tiro ueteranis, nouitius exercitatis, tamquam exemplum continentiae, tolerantiae, frugalitatis, obedientiae, omnis denique uirtutis proponeretur. Neq. uero coepit quidem ita uiuere, sed in eo non perstitit: neque perstitit quidem, sed non longius progressus est,

Ge. 19
Luc. 9.
Ge. 20

neque progreſſus quidem eſt, ſed in medio curſu defatigatus. immo uero totum uitae ſpatium ita tranſegit, ut cum iampridem ad ſummam uirtutis perfectionem perueniſſe iudicaretur, ipſe tamen quotidie ſeipſo melior ac perfectior cerneretur. Cum autē alia in hoc uiro admirabilia fuerunt, tum ſingulare ſtudium cōſeruandae uerae ac catholicae religionis, & aduerſus eos qui illam ulla ex parte labefactare conarentur, implacabile odium ſemper eluxit. Quibus cum ille perpetuū bellum gerens, ne punctum quidem temporis in uita ab eis uexandis & exagitandis conquieuit. In alijs erratis condonandis atque ignoſcendis, quamquam & ſui & aliorum ſeueriſſimus cenſor, non ita ſe durum atque inexorabilem praebebat: qui ab eccleſia deſciuiſſent, niſi aut ipſos erroribus, aut ipſis orbem purgaret, uitam ſibi acerbam atque inſuauem eſſe du-
Pſ. 69. cebat. Exedebat animum ipſius zelus eccleſiae; neque quiſquam unquam

veriu

uerius idem, quod olim Dauid, dice-
re potuit. Non ne qui oderunt te do
mine oderam, & super inimicos tuos Ps. 138
tabescebam? Perfecto odio oderam
illos. Ergo cum ei munus in eos inqui
rendi publice mandatum esset, quas
ille potentũ inimicitias, quas minas,
quae pericula, quas uitae ac capitis di
micationes sibi, dum illos modis om-
nibus persequitur, defugiendas puta
uit? quas non potius ultro ac cupide
appetijt? quam saepe ab illis petitus,
a deo mirabiliter seruatus est? ut de
eo dici possit, quod alicubi ait Cy-
prianus, non animum martyrio, sed
martyrium animo defuisse. Ob haec
tanta ac tam praeclara in Christianã
remp. merita primum creatus episco
pus Nepesinus, deinde a Paulo IIII.
in uestrum Patres amplissimi colle-
gium adscitus atq; aggregatus, quan
ta cum dignitate dignitatem illam su
stinuerit, quid opus est, praesertim
apud uos agentem, pluribus uerbis
exponere? Quantum ei prudentiae
& acu-

& acuminis ad uidenda ea quae uera & recta essent, quantum animi & libertatis ad eadem proferenda, quantum auctoritatis ad obtinenda semper fuit? Nihil unquam ille in dicenda sentētia aut metui aut gratiae dedit: numquam ad cuiusquam uoluntatem orationem suam accommodauit: numquam quidquam ueritate prius aut antiquius habuit. Itaque uulgo etiam dicebant, nihil ab eo precibus peti oportere: preces enim apud eum neque ad iusta impetranda necessarias esse, neque ad iniusta extorquenda efficaces. Quod si quidam ex ueteribus Romanis eo nomine felix habitus est, quod ab eo nemo ullam rem improbam petere auderet: quid hunc dicemus, quem omnes qui quid petituri erant, in quo uel minimum turpitudinis inesset, tanquam scopulum quendam refugiebant? Vt autem diuino consilio, uestris suffragijs, in Pij quarti locum suffectus est, tanta subito extitit bonorū alacritas & exultatio

tatio, tanta improborum fuga & trepidatio, ut neque illi quidquam sibi optatius potuisse contingere, neque hi uspiam se iam tuto posse consistere arbitrarentur. Cernere erat bonos hilares & erectos, tristes improbos & abiectos. illos gaudio triumphantes, hos de consciscendo sibi uoluntario exilio consilia inter se communicantes: illi gratulatum ad templa conuolabant, hi aspectum hominũ lucemq. uitabant. Illos sublatos in caelum, hos amandatos infra terram putares. Neque uero multis edictis aut programmatis opus fuit ad pestes quasdam hominum ex urbe pellendas. Vt sol exoriens nebulas disijcit, ut uentus aream purgat, ita nomen ipsum noui pontificis dissipauit improbos, & urbem taetra illa impurorum hominum colluuione purgauit. Iam in ipso pontificatu qualis fuerit, si quis subtilius requirere instituat, ita reperiet, multis saeculis nullum pontificem fuisse qui ad ueteres illos Siluestrum, Gregorium

rium, Leonem, eiuſdemque generis alios uiuendi ratione & conſuetudine propius acceſſerit. Primum enim, ſi priuata & domeſtica ſpectemus, eandem in uictu cultuque parſimoniam retinuit, quibus a principio ſe, cum adhuc in monaſterio eſſet, aſſuefecerat. Eadem ieiunia erant, eaedem preces, eadem ſtatis anni temporibus a certis ciborum generibus abſtinentia, eadem interioris ueſtitus aſperitas; neque quiſquam unquam intemperans tanto ſtudio uoluptates corporis conſectatus eſt, quanto ille eas perpetuo repudiauit. Immo uero quarum eccleſiae conſtitutionum propter ſenectutem aut propter imbecillitatem corporis gratia plerunque petentibus fieri ſolet, ijs ut ipſe ſe ſolueret, quamquam & affecta aetate, & corpore admodum imbecillo, numquam tamen adduci potuit. Quotidie fere ſacrificabat: ſi id non poterat, omnino tamen ſacroſancto miſsae ſacrificio intererat. Numquam ex eius ore uerbum

vnum

vnum prodijt,quod nō aut ad dei lau dem,aut ad eorum qui aderant emen dationem pertineret. Sic quanquam adhuc in terra positus, uersabatur in caelo, & cum hic nobiscum uiueret, iam tamen ciuis erat sanctorum & do mesticus dei. Tota quoque eius fami lia ad exemplum domini composita erat; cumque multis in locis familiares principum sumptuoso uestis gene re, arrogantia & contemptu ceterorum, licentia & dicendi & faciendi quicquid collibuit, distingui ab alijs soleant,hic suos ita instituerat, vt nulla re magis quàm modestia singulari, & praecipua quadam sanctimonia uitae à uulgaribus discernerentur. Atque haec priuatim. publice autē quot quantaq. beneficia & in hanc urbem, & in totam Christianam remp. contulit? Reuocauit ueterem ecclesiasticam disciplinam: quae ita iam obsoleuerat, uix ut eius imaginem in ueterum scriptis agnosceremus. Iudiciorum seueritatem,quam iam improbissimus

ad Philip.1. ad Eph.2.

ſimus quiſque aut eludere aut perrum
pere ſolebat, renouauit: cumq́ acriori
bus remediis egere hoc ſaeculum
iudicaret, propoſitis etiam acerbiori-
bus ſuppliciis, hominum libidinem au
daciamq́ frenauit. In quo, ſi qui ſunt,
qui eum ut nimis ſeuerum ac rigidũ
culpare audeant, &, ut molles aegro
ti de medicamentorum amaritie con
querantur, facere id nõ poſſunt, quin
eadem opera de ſua nequitia & leui-
tate fateantur. Nam ſi aduerſus extra
neos tantum ſeueritatem adhibuit, in
ſe autem & in ſuos remiſſus, atque in-
dulgens fuit, tum ſane hos reprehen
ſores audiamus: ſin & domi & foris,
& in ſuos & in alienos ſui ſe ſimilem
praebuit, neque quemquam uſqueeo
carum habuit, ut ad eius peccata cõni
uendũ duxerit; fateamur, id quod res
eſt, ſeueritatẽ illam ab eximio quodã
iuſtitiae ſtudio profectã his tempori-
bus neceſſariam ac ſalutarem fuiſſe.
Iam eum & ab omni auaritia ac ſordi
bus longiſſime afuiſſe, & liberalitate
ac

ac magnificentia excelluiſſe, & res ip ſa loquitur, & ij quoque, qui propter eas quas dixi cauſas parum eius gloriae fauent, confitentur. Cui rei argumento eſt & innumerabilium priuatorum inopia ſubleuata, & infinita illa uis pecuniarum, qua omnibus prope orbis Chriſtiani partibus aliqua difficultate preſſis ac laborantibus ſine vlla cunctatione ſubuenit. Illud uero immortale & omniũ gentium omniumque ſaeculorum praedicatione celebrandum beneficium, quo uniuerſam Chriſtianam remp. affecit, inita & conſtituta cum Philippo rege uere catholico, & cum Venetis belli aduerſus Turcas gerendi ſocietate, quis unquam ſatis pro dignitate laudauerit? Quam in ſocietatem ut ceteros quoque principes Chriſtianos perduceret, cum alia multa molitus eſt, tum anno ſuperiori, periculoſiſſimo tempore, maximis caloribus, eum quem ſemper meritiſſimo unice dilexit, ſororis ſuae nepotem, Michaelem Cardinalem

dinalem Alexandrinum, sibi sanguinis quidem coniunctione proximum, sed uirtutis imitatione propiorem, in cuius aspectu ac colloquio acquiescebat, cum quo cogitationes ac consilia sua communicabat, in quo maximum posteritati suae praesidium collocarat, eum igitur legatum in Hispaniam, in Lusitaniam, in Galliã misit: neq. eius quẽ tantopere amabat, uitam in apertum discrimen exponere ueritus est, dum ne quid intẽtatum relinqueret, quod ad Christi gloriam & ad Christianorũ vtilitatem pertineret. Haec ego cum laudo, Patres amplissimi, uos laudo. Magna enim uestra laus est, aliorum quidem, quod ex corpore uestro talem principem elegistis: aliorũ uero, quod uos talis princeps in amplissimum ordinem adlegit. Singula res principis nostri uirtutes Deus Optimus Max. singulari felicitate cumulauit, datis ei de duplici genere hostium duabus maximis pulcherrimisq. uictorijs, altera terrestri de ijs qui in Gallia

& a

& a Christo & a rege defecerant, altera nauali, cuius recens adhuc memoria est, de sempiterno Christiani nominis hoste, Turcarum tyranno. Sed & haec & alia plurima, quae sciens prudensque, ne longior sim, praetereo, historiarum scriptores monumentis suis commendabunt aeternitati; mihi autem breuiter de ipsius exitu ac migratione ex hac uita dicendum est; vt intelligant omnes, vitam ita laudabiliter actam non minus laudabili fine esse conclusam. Duo sunt, quae, cum ad extremum vitae ventum est, etiam spectatae virtutis viros de gradu deijcere interdum solent, doloris acerbitas, & mortis metus. Et sunt tamen qui quamdiu a se mortis periculum abesse confidunt, dolorem satis forti animo ferunt. Sunt etiam, qui, dum ne graui & diuturno dolore crucientur, imminentem mortis necessitatem satis aequo animo expectant. Qui autem utrumq. praestet, ut neque doloris acerbitate ac diuturnitate frangatur, neque aduentantis atque immi

nentis mortis metu terreatur, ei pe
ctus incredibili quadam fortitudine
armatum esse ac munitū necesse est.
Quae laus si cui unquam merito tribu
ta est, huic certe omnium confessione
tribuenda est. Qui cum quadraginta
totos dies tantam vim doloris perpes
sus sit, quāta maxima cadere in homi
nem potest, nunquam tamen ullam
uocem parum se dignam emisit; sed il
lud in ore frequentissime habuit, Do
mine adde sane ad dolorem, dum ad-
das & ad patientiam. Mortem autem
sibi ab ipso morbi principio certam
atque exploratam ita non exhorruit,
vt de ea sine vlla prorsus aut vultus,
aut animi perturbatione loqueretur:
planeq. ostenderet eam a se, ut Diuus
Paulus ait, in lucro poni. Ac ne cui du
bium sit, praesciuisse eum, sibi ex illo
morbo moriendum fore, duas apertas
atque illustres eius rei significationes
dedit. Vnam, quod Cardinalem Ale
xandrinum pridie parasceues, hoc est
vicesimo nono ante ipsius obitū die,
sacrosanctam Eucharistiam sibi porri
gentem,

gentem, & usitata uerborum formula vtentem, iussit insistere, & ita uerba concipere ut in ijs tantum fit, qui san ctissimum illud sacramentum pro uia tico accipiunt, vt paulo post ad aliam vitam commigraturi. Alteram quod cum, ob quandã morbi leuationem, depulsum ab eo esse mortis periculũ, constans opinio esset, septem illa prae cipua urbis templa inuisere uoluit, eiusque itineris, quamquam uiribus morbi grauitate & longinquitate deiectis, magnam partem pedibus con fecit, aperte profitens, velle se eorũ reliquias postremum videre, quos se, non multo post uisurum esse speraret in caelo. Mortem autem illius & prae cesserunt multa prodigia, terrae fre mitus, terraemotus, fluminum inundationes, crebri fulminum iactus, & secuta est tanta populi consternatio, vt eius desiderium uix longo tempore mitigari posse uideatur. Sed nos quidem alienissimo reipub. tempore, optimo & praestantissimo principe or bati sumus: ille autẽ, ut confidimus,

e tenebris

e tenebris ac uinculis corporis in lucem libertatemq. perductus, promissam pijs omnibus possidet hereditatem; ita ut mors ipsius, si sortem nostram respicimus, luctu & lamentationibus, sin ipsum, cultu & gratulationibus prosequenda sit. Vos uero, Patres amplissimi, quos iam unos maesta tanti gubernatoris obitu intuetur ecclesia, quorum ex auctoritate ac suffragiis, secundum deum, tranquillitas temporum & salus reipub. pendet, consulite quamprimũ rebus afflictis, & ex uestro nobilissimo corpore ac collegio aliquem eiusmodi ecclesiae rectorem deligite, qui & sedare possit maerorem ex huius morte conceptum, & uoluntate, prudentia, usu rerum, auctoritate, aptissimus sit ad perficienda pulcherrima ac praestantissima opera, quae praepropera huius morte imperfecta atque inchoata manserunt.

PIVS V. PONT. MAX. OBIIT KAL. MAI. M. D. LXXII

Mc